MSS No. 64 Subject Language

Name of MSS Vaiyakarana Bhusana Sāra

Author श्री. कौंड भट्ट

Period — — Folios 72

Script Sharda Source Shri Kanth Kaul

Missing Folios

No: 126
Vaiyakarana-
Bhushana-sara.

57

4 Sh 5

~~No: 57~~

A. no. 64

Vaiyakaran Bhushan
by Bhatta
Kaunda
(Sharada script)
(Last page
(336) 20 lines)

Sharda
4 Sh 5
V996

Ms 64

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

िवहृडीतिभम्हवेवमुहुंभागु उषाभाउ
भृणतुंउश्नुनमुाक्षिीमेउ न धन्भानवे
डण्पवामेपिउहृडेगपिभृणउुवडपय
डेः पमडीडमे ठवनाणाविवलः म
ज्ञनामुमुडभिउमेव पाकनकूलह
पनवडः कुगधिविवलः विषयहूवि
मेक्षउ नमकडुविवलः उद्धदजविव
वःपा कंकेवेडीहूम धाजकमदविवर
ःवडिउवेडवद्भेमण्डिहंमविवलः
वद्वा नडदज्ञनिलापकभिडिवमुंकावला

विं कृं ५

यभाथि उलूङ्गा। किंस पमाउ स्रेव
स्रउडटहन्तैस्तृयस्रज्जनन्ता। कउव
मुहूभावसृकं थकुःस्रेवस्रउडउिवजा
नमन्तैस्रवैधैभभानविकाजुभड्डं निय
भकं अघृहनाभीउिवमृभा। भेभेन
यत्लेउभुकं थमउिवालभुकथडहस्र
थभुकेस्रवैर्धनाधउः नमलमालयप्क
ङुमजजरमुभाननाथिकवस्तुं धिम्रद्धा
प्रियेणाकुनाभाथि दूहवाभिङ्गुनाथ
उः सबंबैसुस्रेवीटणमिजाल्मितुनाभथु

नेकमत्रपस्तुते मामूर्ध्नि वेद्यत्र मामनेन
धिधिद्धि शकिल्लीमशु विष्टस्तवस्तव
उस्पशुड्डिविगुजमज्ञनाद्धूपनथ
श्रुत्रैणवाद्यमामनलाकन्ता उथामा
नााथाधिम्नह्रुकपायत्रासोमंद्धौ
ल्गीत्रिवत्त्वेसुद्रात्त्वजेराचशुभ्रवा
ष्ट्रीपाड्ड्रात्तावाद्यमधृत्रिपासकनल
पिकवल्लीमुक्तमापाड्ः द्रुद्धुकमकट्टमा
पकमूलपत्रेः मामापापकवगुश्री
पपत्रेविद्विष्टपात्रितंविश्वप्रेमावैद्याका

वि॰
कु॰
१३

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

पूर्वतस्त्वष्टे देवस्तु निर्ऋतिः समसंस्थ

त्वयास्तु पश्चात्सप्त पूर्वतस्तु वायुः उत्तर

भद्राय:

॥ त कुम्भा वा शिवा [illegible] यिकं च सत्युमन

मचन त्रिय उच्चिषयकं यादिभूमप

नीरुद्रं मन्त्रनंऽमन्त्र क्रूलानं च बनेस्तृजः ॥

पस्तुभगोपवतीहरकाष्ट्रमिदूकव

टाऽनस्तुनः। पूर्वभान्तुस्तुभानस्तुपव

नक्रियपि सिद्धस्तुमधस्मिन्द्रियवं कस

स्तुपतेत्रिद्वीयमपतुः वरेसमधूस्रभा

मभनपिकरस्तु स्तुकुभ्रमदः ।व

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ष्टघं कतुविलकर्वे भटिकर्मवक्तुमः ॐ उ
लुङ्क्रियङ्कृतिस्मेनयगाङ्क्नेपत्राविष्ठाशि
लभातिस्मसाक्रुणगाशिभक्लिथिकतुर्वेवैयक्रु
यगायवगसूयग्लृयाज्ञ स्वेपीहज्ञयिवज्ञु
उकतुविलस्य उभुसीयल्गैतिविलग्य
विलस्लगितिउभुल्लगितिअगयनगशिट
मङ्कयाभाद॥ अथाग्नेयंकर्मकतृविध
यर्गैविधद्यगउ। उभादृत्तोमितंस्त्वयंद्वौ
उकङ्ख्यगञ्जगभगु॥ कर्मकतृविधयर्गै
यस्तृतोउमनः ध्यधभैवेहगृष्टे मूरुकृकैत

वि. कु. ११

नाष्ठित्वम्रुयकः धाकात्वक्लॊत्वुधाघ्डॖउ

वॊपः क्वभामिहृमियलष्रुक्रुभा। म्रशभाभ

त्रुविमॆधम्ङ्गत्वष्ठवकाणकनामस्मविधय

कष्ठनात्वक्लः जष्ठामित्वम्रुयकॆउीस्रॆ

धात्वॆक्लुत्रिवॆयः यष्टॆमिव्रभितिभकष्मकया

डुमभष्ठिक्रुक्रुउठवसाधावाविपिविपि

यमित्युगामिकष्मक्रुहॆउकभितिकावः ।ण

वंश्रमीकणलन्वत्रुणयॆनभॆपधडिकंवाक्रुक्र

भुपवक्रुणलश्चाधावॆयॆविविभुविक्लुउंधाउ

त्रुधावामिक्लुलप्रक्रुउॆष्ववनाया म्बवा

ठवमणाणामविपिठव
कष्मविक्रुनॆपमंस्रुमिस्र
हभा

स्तुतं ब्रह्मतः पूतकल्मषीभूत्वा ब्रह्म पश्यति ॥
ब्रह्मपीठं वनमेव देवस्थानमेव मनुष्या लो
के कामकं पश्यति ब्रह्मणि यज्ञं समाप्ते ॥ पश्यति
याकमद्दनयति याकाव्रकूलात्वनाज्ञः
सूक्ष्मनैतिशिवचन्द्रिभूयमानानुगपि
गृहमकेतिकवः ब्रह्मपरपङ्क्तिः कृष्णवह्निः
रूपेण कामुत्तंग्वनायिडभङ्गमा मतामवप
मतीरूपः भङ्गपनवकृष्णवहस्वल्लीपवि
यन्वानहयवृक्षविधिपैवः भवभिद्रुः न
मैवभेधं सङ्कतवृक्षमकेरोगेवायत्तव

वि॰ कृ॰ ०७

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

यद्दिषिकाण्डलवामकड्डकमकमक

ड्डंलवनण्यवणमिडमत्तेरण्डंतावि म

त्तुउभड्डंउमिडिमित्र ।मकड्डवक्तेमनाक

मकड्मकमकड्मजनाण्डा ड्मेडमाठ

मनुष्यक। नृत्पड्डि मयंतवः ह्याण

मवम्डुडधन्नि ण्डलमउमक्डुडिण्डलिउ

भा उधामकॊउडीहमयत्रधृगीतेभुक

ईकगुभकुयेयभा उधाममडीभूयत्रेडडि

वह्लमनीययत्रवामकड्डाविमेधाम

कमकडण्पाडिकजीहकवेगेडि उधाम

मकमण्तेमधमिमः कत्तुतुः
मेधाम्वकमकाण्ठविधृत्तीडि
किंत्रधण्डड्डक॥

नित्यत्वेऽपि फलजनीयत्वेनोक्तनिषेधः

कार्य इति पञ्चमेऽत्र फलकामना। अविधानम

पि कर्मकाण्डेऽकर्मकाण्डे वा श्रुतिविहितत्वात् स

मवाप्य [illegible] वेनेत्येवं [illegible] प्यते

[illegible] फलं सम्यग् [illegible] यत्रैव [illegible]

[illegible] केवलं [illegible]

[illegible] सिद्धं [illegible]

इति सर्वं फलं सम्यक् [illegible]

[illegible] फलं [illegible]

विकल्प [illegible] सिद्ध [illegible] कर्म

वि॰
प्र॰
०८

वहुक्लेशपाठः नमस्तारसौ भकभकहु
हुवकौठकुड विनैवायि विकैञंषुकभा
हुवकवसूठकुञैहुपिकस्रा लिलकवा
भन्ठवत्ता नकिडीवैवाङ्कपमहूठकुंहु
पिडेनभ्रन्वनजिकहंमह्राकुठुभा। सवंम
नकियकुडहूवकुभड्भिरङः मडाप
वन्द ॥ किन्तुद्धदनभैवड ः सुमवञ्जु
हुणाह्निपि सुम्दकुदहूषाडनकवं
डब्जुमेकवि ॥ ८ डहूमनषङ्कीकुपठल
भकिडयत्रूमिन्नजानडहङः ठलसुवाञ्ज

इयत्कृत्वा [illegible] स्वतः [illegible]

[illegible] स्वतः [illegible]

[illegible]

स्वयंभूः [illegible]

तः [illegible] मनः स्वयमेवेति [illegible]

तः स्वयमेवेति [illegible]

[illegible]

[illegible] स्वयमेव

इति [illegible]

इति [illegible] नेत्रं [illegible]

वि॰
भै॰
१५

टीवलनानुसंगषिविधयाषच्छिन्नावर
ण्डस्निदलवामिनुभावस्तुकर्मा सद
घभकसमन्तनाधत्तः उत्तामस्तु घत्तेधनः
स्त्यभवेद्दिकिं नश्रुत्य सदंगूभेणस्तुतेश
यभवेदृढपीठसंकुंभनभिजरूपा ॥
निवृत्तिमधिकन्देम कर्मबन्धवधश्च न
ऊर्ध्वे कर्मणीजिभिनुत्तेदिहवासित्तः ॥
यं भित्तं कर्मदाधिविधं निवृत्तिं धिकान्दं भूर्ध्वं
स उत्तरीयैः कर्मबन्धवः नाशेभूर्ध्वं
सत्रियानन्तविसंधान्वधलहत्तभिशिभ

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

भित्व [illegible]

[illegible]

[illegible] भूत [illegible] भूतानि

[illegible] भूतानां [illegible]

[illegible] भूतानां भवति [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

प्रथमस्तुमकधर्मनिष्ठस्वरूपः

उवह्निदृभूकानकायवैयैनैमायिका
मीनांध्यताः कमद्दृभिदृणवैविधदृयेव
पिदृदृत्रानांनैमायिकानदृमीनांवैपै
नदृदृत्रिविकितज्ञानाभद्रैधंतैधंउविराक
दृभैवैदृमिकंभद्रस्कैडै भ्रमणवधपानं
धृदृयज्ञवमनभगदृत्रधुभाणाद्रुणमिद
दृष्टकानावन्दनालिनिः धृपनं धृदृयाज्ञः
उिवमनंनकनदृभगद्मृद्धभवैपद्मृदृधुभा
नदृदृदृदृत्रमाविदृणमिमिदकिउमगः।
नवंभदृधिविमाभकानाभधेद्मलिमक

यसूत्रेष्वनभ्यासूत्रमितिवचनं भेदकाद्दुत

मितिभवतीति विरुद्धम् । इत्यर्थं भेदेनेति हृ

घेविवरणं मतिदिहानुभिहन्त किंतुप

त्रुमिति नाम विवरणं भवतीति सूत्रपत्रमिह

इत्यधिकरणानामनुपूर्व्यमितिकरणः नत्वे

तिपञ्चरत्नअधिकरणानामनुपूर्व्य भूत

ठवना

सूचीति तत्र मितिप्रमाणानां भेदेन तद्दुती तु

मतप्रमाणानां भेदेन एवकर्मकर्तृक

ठवनायाः

वः ... भूत्यप्रमाणेनापरित्र

तिष्ठतु । ...

वि॰ कु॰ १०

तुरभा ग किंकर्त्तव्यमनीयं मेहनक्रियासु

क्रियासु च किं मनुष्या कामकर्त्तं विना

यथाशुभवन कर्तुमिहद्र परलोके मिति

कर्म लिखितं यमनीयमिहलोके मननीय

म सुक्रियाहि ईश्वरभयाल्लोके क्रियमि

नि: कर्मणा उपयोदेवतुवि सेत मनुष्य

येषा भयेन सु अतः कस्य सुखं वेदयति

विना क्रियां कामकर्त्तं भवेत्तेन उत्तमक

शुद्धयसमुचभमप्रवृत्तां नमसा शुभान

क्रिया भागाय कामकर्त्तेन उत्तमी

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

कालीकृतावडङ्गलभिडिभभंसेन सुप्ता।
धनधैवर्ण्णैन्द्रमेवरुद्रश्रीडिवरुसाभ
हान्ता। नमस्ते रुद्रडवियपञ्चवाराभर्तुं
रक्षं सर्वेप्तः पुरुपानाङ्हमिवता।
मद्रमहेन्द्रेनहल्लेनंकर्णे ॥ अभिसीकृत
॥ अभिडिभभंसेन सुप्तामिडिवासुभा। ३
इविष्णुनजज्ञमणहेडघाशीकर्त्वधि
दविकृतमिहस्भाबाजुहरुस्वधैर्नै
पधहृभानबुकरुकरअभिहद्धयनैधि
॥ अधरमदवभद्वेषुबुद्धियेणान्ता। नमे

कस्तूं ह्रियन्य मत्त्वयि ह्मैव मन्मह्रा मात

सन्त्मा। सप्रदं पस्तू दृदेवममजमसम

दूनपते: दभ्रूपतैरुत: मवैमाति कृते

ददरन्त: मवमाति कदह्यपते: नसर

ममन्माविपन्य करव: मरुधपेहृष्ट

मत्वा। सत्स्वमममजममन्मौधिविप

यकरवान्त्र श्रुन्मिति किं सकरवन्य

श्रिन्जद्दैरवपति ध्यललमातिवस्तवाति

ध्यलमहृधिश्रुता। पच्छूजरलन्सव

हृष्ठपकमहृस्मच्छूता नसागस्तजहा

वि॰
स॰
११

पानमूर्यैज्ञ कटुहतंङ्गंस्तव कम्भं

स्तुयान्व यन्त्रक्षिरीयेतिवन्तुभ। भुगष्ट

तत्र हृष्यंपानमूयहृष्ठकटुहेथ यस्यति

सेवमन्ते विष्णुभिर्हेले हरविष्णुभिर्हृदक

हृहर्ष्ण्यंते हृतीयानास्यन्तेः युभंगभवति

सेवमन्ते विष्णुभिर्भिहरविष्णुभिर्हृष्ट

कटुतथन्ते युम्भष्टगाभिकम्रतनास्यन्ते

स्त्र उषा मयुम्भाण्यणभवति सेवमन्तेवि

ष्णुभिर्भिहत्यिनष्णन्ते। गहरुकम्भाणि

श्रितीयामत्रूषूप्रे सेवथ्यथ्यानभवनीति

गठ्ठकस्म हॅवमठ्ठी विपन्नत्रा। स्थितमा-

स्तु शुम्हस्तञ्जठकंयंउरुमुयद्वॅ म्भवमठ

यष्ठुमठेथेः कनुठेहयभुभा। किंमठभिद्र

नूयेणेय शुम्हस्तठः हम्रवमुकहेनाम्हठ

क्रुहेमवमठः पक्रेरम्भेमवमः म्रपकनुठ

पठेतिठिमिक्ष्ठ। मक्लत्रपपठिभयिभान्नद्वे

धकल्पिठउभि ठजः नभूमक्लयत्रगाजम्हवंद्रू मिठद्वंनिरमु

ठि किंमेठि यठभंठुविपन्नयकं क्रुवम्

येयाठवठः मिम्रहे। ठरुक्रुम्नवाम्भ्रेठिम्न

वं. क्रु. १२ नुः भुम्निमक्लयेम्नवभुभूक्लवयामि

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ॐ स्फुरते भक्तलभ्य ॥ नमः पादाम्भोजे
ॐ भवत्पादाम्बुजस्पर्शपानं कुर्वन्तो ३
घनमयः प्रभुरीश्वर शिवोपदेशेश्वरक
लिपापघ्नः नवलक्ष्मीं श्रुतिपदेऽर्यैः
श्रुतिपदेश्वरैर्वपुषैव भवत्प्रसाद
नं उत्फुल्लकालिकरुणादिमूर्ध व
रदि महेश्वरैः स्थावरा वपुः स्मृतः
उपाधि महेश्वरमपि पापविनाशनंकर
ग उपाय विकल्पनक्षेत्रेश्वरीपदैः
श्रुतिविकल्पैः नमस्ते शिवाय नमो गजानि

शि॰
स्तु॰
१८

दैमौविषमकः १ शुभगानामेव सिद्धि
शुभफलैमनयशुविकडूलकर्म ॥१०॥
नवकुत्रियावामकडेभवि नाग्यपञ्चं
त्रियामपञ्चमाप्तवनसुपादशेमकं भ
भवति ॥ पञ्चमं त्रियपञ्चमे तृतीयं मध्ये
यत्नात् स्वैरेवं तृपः सप्तमु सप्तमु
यथाक्रमात् ॥ यन्नित्रिपञ्चं पञ्चमं भव
उद्दिपतृतीये सप्तमपञ्चम त्रियपञ्च तृतीयः
त्रियपञ्च तृतीये सप्तमषष्ठे वामपञ्चमादि
पञ्चतृतीयपञ्चमे त्रियामपञ्चमादि पञ्चमं

[illegible]
[illegible]
[illegible]स्कन्धेः नमस्तुभ्यं पङ्कजाभ्यां [illegible]
[illegible]
[illegible] सुपार्श्वभट्टारकः [illegible]
[illegible] भट्टारकः नमो भट्टारकं [illegible]
मस्तुभ्यं नमो [illegible] भट्टारकं [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

शुद्धिविकल्पयतीति धूर्येणाम्बमनाद्धुवं
मावसूकर्त्तेन इव्यक्षेवेतसूर्येतजगीर
गल्लधीतिभक्तुनातिहप्रोग्गिति ॥ ०० ॥
नवस्रैवणतसूर्मीरन्द्रेपिसुत्पाधतीर
ठवामस्तुमीनंश्मवामकानाभपत
मुभमह्मस्तिदु ॥ सभूदकवाधिप
ह्मुमैकेहस्तुवाविकवना सहस्रमेधक
वातुभातुषानभूकमाति ॥ चस्तुके स
भक्तुवीरमैपमुंसैपधिकवेकास्तेकवि
द्वेतविवामिति चस्तेवभूतीपतातव मय

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ॥

तत्त्वज्ञानार्थः उत्तमनियतदुःखोत्तमम्

यस्य कर्मद्वयं चैव धर्मद्विष्यकामकेषु

कर्मदत्तम्पाउतिरितुष्टत ॥ उत्तमाधम

येषां के निषिद्धान्यभक्ष्यकाः पतन्ति ये च

द्विजेषु भक्ष्यकाः सम्मताः ॥ यकनि

षिद्धानां भक्ष्याणां निषिद्धानां च्छिन्नानि

रुद्धतान्यभिहितान्यत्र । नगाह्य

देशे उत्तमेषु वर्णेषु समं येन दुर्धिन्दोषः

कृतो निषिद्धो धनान्धिहृताः स कर्मके

यत्राप्तुमिः देये उत्तमान्येषाम्

वि. कु.
५१

यत्रैत्र मकन्मकउरजः उत्तं मवन्नाथमी
ये भुक्तनभक्तनाविकृमश्रीभिहपमितु
ते मतुठवाक्षुतेनमो कुमऽ नमक
मकउाते विद्यामितेनमुपावऽ वक्ते
त्रैलोक्यपनेश्वियिनमुउउतिठवः तेनक
मऽ भकमहूंजन मतुठवउ। वलंसे
नमभवनापिकृत्य भद्रास्तिरजः मुक्त
ंश्यवनाउिउक्लीहयेमद्भववक्तनोम
वीरभद्रभापकः ।५। मतुरक्तम उरत
मक्तुउकुबेतियेनमवीरभद्रभापकः ।६

𑆩𑆤𑆸𑆜𑆮𑆠𑆵𑆠 𑆑𑆸𑆢𑇀𑆩𑆮𑆑𑇀𑆰𑆳𑆬𑇀𑆬𑆼𑆠𑆥𑇀𑆫𑆯𑆵𑆪𑆽𑆜𑆫𑇀𑆰𑆼

𑆘𑆓𑆵𑆲 𑆜𑆴𑆮𑇀𑆫𑆟𑆥𑆴𑆑𑆶𑆬𑇀𑆬𑆤𑆴𑆰𑇀𑆜𑆶𑆠 𑆨𑆤𑆜𑆤𑆪

𑆨𑆑𑆸𑆩𑇀𑆢𑆑𑆸𑆲𑇀𑆤𑆨𑆴𑆠𑆶𑆮𑆥𑆼𑆪𑆨𑆳 𑇅 𑆤𑆠𑇀𑆮𑆨𑆰𑇀𑆛𑇀𑆫𑆑𑆶𑆠

𑆲𑆴𑆪𑆤𑇀𑆧𑆳 𑆥𑆠𑇀𑆠𑆘𑆠𑇀𑆫𑆽𑆥𑆳 𑆑𑆝𑆛𑆲𑆟𑆡𑆠𑆤𑇀𑆢𑇀𑆫𑆲𑆪

𑆥𑆠𑆴𑆂 𑆤𑆱𑆼𑆰𑇀𑆟𑆶𑆥𑆠𑆴𑆂𑆘𑆩𑆜𑆑𑆴𑆠𑆽𑆜𑆮𑆼 𑆢

𑆲𑆶𑆮𑆲𑆷𑆑𑆳𑆱𑆾𑆝𑆠𑆴𑆑𑆩𑇀𑆪𑆮𑆴𑆮𑆾𑆟𑆩𑆴𑆲𑆠𑆠𑇀𑆠

𑆢 𑇅 𑆥𑇀𑆫𑆳𑆥𑇀𑆠𑆱𑆩𑆸𑆢𑇀𑆣𑆽𑆑𑆾𑆟𑆳𑆲𑆷𑆁𑆃𑆥𑇀𑆫𑆶𑆨𑆟𑆥𑆤

𑆮𑆠𑇀𑆠𑆴𑆠 𑆣𑆸𑆑𑆬𑇀𑆢𑆴𑆠𑆰𑆰𑇀𑆟𑆩𑆠𑇀𑆫𑆽𑆃𑆥𑇀𑆤𑇀𑆠𑆳𑆑

𑆑𑆴𑆯𑇀𑆫𑆶𑆡𑆴𑆤𑆸𑆨𑆂 𑇅 𑆥𑇀𑆫𑆳𑆥𑇀𑆠𑆱𑆩𑆸𑆢𑇀𑆣𑆥𑆱𑆸𑆨𑆠𑆿

𑆥𑆮𑆠𑆵𑆲𑆴𑆬𑆽𑆑𑆤𑇀𑆠𑆤𑆬𑇀𑆬𑆾𑆠𑇀𑆠𑆴𑆬𑇀𑆬𑆳𑆤𑇀𑆠𑆁𑆣𑆸𑆤

𑆧𑆵. 𑆑𑆸.
𑇑𑇓

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

पमतीतिवन्द्यैकं धाकड्डुपपद्रुतै ॥ १८

गडङ्गैवमदभुमति ॥ भाष्यहैमविद्या

दइधाडुइथनिरवधुना भिङ्कवसडुपथ

मुः मध्यालिमिनिपवधनः ॥ नमथ

कालिकिः भिङ्कहैनाकिधालैमानाकवः

धाकडुइकृतवडिनमुडुदट्टकङ्कैड

नमुवमानवङ्गा धानुपकधमधाङ

ममंकवैधुजवङ्गा मुकेः धाकडुना

वडम्ब डम्दमुकुजवधेधकेलिमसदे

हैविद्गीया धामजवैधुमभाधंनि

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

धाकत्वत्वाधिकरणस्वरूपभावेन तत्कालायावस्यं स्वभि
त्। भावत्वात्तस्यासंबन्धमात्रत्वं संबन्धेन त्वं जाडेशः क
वकं भूयो भवति। मात्रसंबन्धो पि कार्येनिष्पत्तमसमर्थनात्।
संबन्धेन स्वपूर्वक्रियायायामन्वयः इत्युक्तिमेवमस्तीत्येति
धात्वर्थेवेषात्। समानवस्तुनि निष्पत्तेरसमत्वासमासेमा
ऽन्तेनसमानवस्तुत्वात्वतन्नियमात्। तत्त्वं क्रियावत्त्वपमी
ये संबन्धेन धर्मसंबन्धत्वक्रियायायाविशेषणमात्। पूर्वनिमि
त्तमस्तीति निष्पत्तेस्तत्वाभ्युत्पत्तिमतिरूपतिमेवमस्ति
ऽमेतत्स्वरूपत्वामिनीत्येकवत्त्वत्वात्समत्त्वमेवनिष्प
त्तः इत्युक्तिमात्रतिपत्तयत्वातिस्वत्वानाभत्वेकवस्तुत्वा
मीकारात्। एकत्वमुक्तमिति वमतांवातिककार
ऽभत्तस्वमूत्वात्एकतिरूपमेवकं वक्तुमिति तमतिभ
यस्कीलावलीयांमेवेयाकरणकृधलक्ष्माविस्त
सूतिपामितत्स्वत्वमतेथिवस्तेवेरूपवर्णपयभा। जाडेशः
संसूत्रायाः क्रियासूत्रातिनामेनजडत्वमात्रतिक्रिया
येणैतत्स्वपूर्वेत्तेः क्रियायामवस्थापातिः पुनः पुनरपि
मत्त्वभिन्नेत्वेनतिनमसाध्यत्। कारकं कारकत्वात्पिज
त्वधंसूद्धमनात्। कारकमपेक्षि क्रियापरः कर्त्रे
तिकर्तृकरणाभिसंबन्धनमानानिहित्वत्त्वेः तत्वामपिसंख
पामान्याभिसंबन्धविविध क्रियाजकारकमपेक्षावसात्व

क्रियात्वयिनामेव संस्कृतिसाधुसाधुसा । ध्रुवमेव हि तेनतु
त्रुं क्रियासिद्धिरिति निश्चितः । तत्र यत्तत्रुं सा क्रियासिद्ध
हृदयं एतन्मेव हृदयिकार एतन्मेव त्रुं ध्रुवत्वयाऽहर्निश
हृतं विशेषणात् । स्वसमस्त्रनात् । ससासायिन्नः सम्भूत्तु
धर्मीयेनात् । ऽहृह : तत्रायमाहात्वयेयिमसासविकल्पे
नयत्वे ससस्त्रहूत्रुधासूत्रपूर्णोत्ययोगात् । नमासस्त्रनात :
क्रियात्वयेसानाचारः । नहूंयमभि नयवांयमस्य : सेंहने
यमतिष्ठेपेनेयपतेऽहत्रासे क्रियायाण्व निर्वणध्रुवीय :
स्वताणव विशेषसाने विध्यर्थतवाधूयेण : तथायमर्थेनाश्री
हस्त्रक्रियाभिरहहूनावाण्वरेसूत्र नहिर्थनेनन
यत नाश्रीहनेयेचहहतेमभत्रचरेणुभिविसेधतः तथा
सत्रुतल्पेनयथाहृतहस्त्रश्रीहणिकादभा । भूकातामेव
हूननाकहविसेसूकेरणिपाड .... चावेनेयभिकृतहृत
हस्रल्लाधृहगा सेधेनाकहनित्लयेचसूत्र ०७ तथाय
श्रुमचावेनयश्री = हृमितंस्वयभा । भायहसमूकत्रुस्त्र
क्रियये वावणादतामा । यश्रुमचावेनचावलस्त्रणाभिह
हचावनाहकचावसवेन तकृणेभायहृहाप्त्रानलाच
हा यश्रीमानामरेऽहितसाणिसप्रुरेधिमकाराकृावन
ति स्वयाण्डीहहः भायहभिति तहृत्रुयंजवहृतेक्रिय
येवति स्वयंचाव : कृवाभिजहृाभिस्वयूण्य : क्रियामच्चा

= वि॰
कृ॰
५०

[illegible]

[illegible]

[illegible] ११

रत्नकऽस्त्रमाप्त्रभावेनैतस्य वर्त्तमानः रङ्गोपि तत्स्थ
इत्यर्थस्तत्र निमित्तेऽप्यत्र भूतस्य भावेऽभिधानस्य
ऽप्रतिनियमः ऽतिसूचीर्थयाकरणकृतस्य भावेऽपाङ्गम्य
ऽभावस्याऽर्थेनिवृत्तस्य भावस्य भूत ॥ भूतकं समलक
स्त्र भज्जं निवृत्तपयति ॥ वर्त्तमानेधर्मसूत्रेचविरुद्ध
विप्रति विसूत्रमेभूजनात्मेमत्रभाष्यार्याल्लभमयः
ल्लभमयश्रितः धातुमेत्यूपमूत्रसूत्राः उपाधि वर्त
माने लाएं वर्त्तमाने ल्लतिहिश्रत्तु दूत्र्वार्थरिभमाश्च
इत्युक्तविश्रुतिकर्तृवर्त्तमानकं धमतीतमावपि
सूत्रस्त्र सूत्रः सूत्रस्त्र वैभूतमसीति तत्र वतिन सूर्यण
भूत्राभिपवतः भजीतमेऽङ्गालिकानां राङ्गक्रिया
यास्वनितज्ञुतिश्रुतिर्मिभूतेद्वन्तु मिकभामाय वर्त्तभा
नत्रभूतमा ऽत्रमतभूतक्रतुतविधूतवर्त्तमानानां
राङ्गक्रियाश्रिभूतेऽपिकरण मिति धरतेतिक्षतेऽमवभा
प्राऽत्रनविकल्पत्ते पचतामिभितिश्रुमाद्वत्तुयण तित्र
ऽपतिवत्तुधमीयमाएवंमतभतमीत ऽतत्तनात्र
यितिर्तयमाभीत शृद्गमेकः भूतभमाभंवर्त्ता मिम
तविश्राभिमेत्तमिसूत्रेर्ययेपिस्तुः ऽस्त्रवर्त्तमानत्रामि
लत्तामितिक्रितेऽत्रक्रियाभाभात्रवामकर्तृतत्रिमित्र
लमत्स्त्र यालल्लमेशुद्धतूतकटतेनेपयेणात्र ॥ स्व

सूर्यतम्भु विरुध्यतेकालाविरुणा
यः ॥ विरुध्यतेऽससामितत्र्येत्तवर्त्ती
विश्रुतिपचतः नतु भूतत्तीतिकि
यनः करणनमितुति, कालात्तिरु
त्तमार्थ कत्तवधूतिधूताइतिकृतत्व
भत्तकालः नमत्रु ऽतऽसिद्धत
कालीधुः ॥ वर्तकर्तृपः पचता
श्रितत्तीतमेभूतमाः भवा
सताव द्रूप्रूकः त्तवतम्रम
भूतवर्त्तमानत्तपचतवत्तिरप
भूतेति भावश्रुत्राश्रुत्वनिरतत्रम्व
सूत्रविधूतीतं विरुप्रत्तत्त्
पिनसङ्गृत्तत्ततित्रुतविश्रु
द्वितिद्दि वर्त्तमाने पठते नि
भूतवर्त्तमानक्तविधूतः तवा
त्रुभानत्तवः क्रियाभूतर्
तवामत्तदः ॥ चीत्यत्त्रमतिम
कालविरुणाः विश्रुतिपचतः
भूर्श्रुतिपवतः, तसूपचताऽति
किंमत्तान्तमत्तः भूयेऽत्रमिर
इः भविकाल विरुणाः नव
श्रुभूयेणामदत्तकृतविश्रुत्र
भूमानानाममभूत्रं क्रियाभु

भिभूतेऽपिकरणं, तत्ताऽवतिभूत्रिपचताऽपुति, भंभूतियेत्तेत्तनभूधांयाः क्रियाभूत्तभूवर्त्तमानात्तु, भूश्रुतिपचतात्तिऽतत्तर्त्त
माणत्तेविधूतिधर्मान्यः क्रियाभूत्तनविधूतीव, तत्सः पचतात्तुतिमितत्तर्येभूयेवात्तनेवत्रूतः तधांयाः क्रियाभूतभूतत्तभा ॥ भूरी
कर्तृत्र, नित्यूतत्तमत्तृत्रुभा भतीतिकत्तविधूमितुम्नरभात्त्व क्रियंवक्रियात्तुरवपरिसूभात्तु लत्तत्तत्तभा ततेकत्तभुति
तत्तमितित्रापचताभितृत्तमत्तामिकतित्रियात्तुपर्दकालेऽर्यधूयेणामभूपत्रमिततुः ॥ ॥ ॥

त्वयस्तत्रैकर्तृत्वमुत्पन्नं तत्स्वभिन्नस्वभेव स्वरूपाभूत्वा
नं पामकत्वविलेपापत्तिरिति धर्मकत्वत्रभा। लिङ्गत्वभा
ण धर्मेऽपि धर्मे लिङ्गिरितत्वा। कालशून्यकृतेनान
कृतेनत्वमेन त्रिविधः त्रिविधं धिकृतत्वविभ्रष्टमयः तत्वान
कृतेनकृते धर्मे लिङ्गिस्तत्रः तेनान कृतेन कृतेन कृतेनेत
विभ्रान्तिकृतेऽपि धर्मे धर्ममलिङ्गयेनः धर्मेत्वं भक्ष्याकृते
भीतेतत्त्वमास विषयतत्वा लिङ्गेन विषयत्वमा। नमदि
यानाभेयभहत्वाधविमास्त्राप्रचाधरीकृतत्वं वयवानम
त्राधिष्ठीकृतानिमज्जयितभितिर्त्रप्रत्यभिज्ञानुपपत्तीर्दिय
कृतेन धर्मेऽपि स्वपत्तकत्वभिति मन्त्राधिष्ठीकृताया नि
मज्जयितभक्त्वे वयवसः भक्ष्याकृते भीतिभ्रष्टीति वि
षयत्वं भंठवात। स्वहेषापस्त्रभाणोपत्तीतत्वत्रप्रमाम
नकमत्तानस्त्राभिति भ्रतिठाति स्त्रापाना विभ्रान्तां क्रिया
त्र त्राल भाणनानाभेवातधर्मेश्रं विवक्षितभतेन त्रैम
धः स्वयंपधामेतकृतत्रेणस्त्रापाना विभ्रान्ताभितत्वधिव
मात्रि कथंतद्विस्त्रातेनेकिरणवल्लीभमयनत्तिश्चरि
याया: भ्रष्टमस्त्राभिति मेता। स्वभक्तत्वभेवस्त्राभक्ष्मिन
भस्त्रापानभ्रधर्मेमात्वेपधामनेधि स्वनकृतनातीत्वत्वये
तत्वेनतमतकलिङ्गभंठवात। लक्षभाण श्रेठाविनी
ति स्वनकृतनताविनीतत्वः स्वनकृतनत्वतितिभ्रष्टात्।

से॰
कु॰
२४

[illegible]

गः प्रथमे कर्मणि तत्पुरुषः ० द्वितीयतृतीययोः प्रसक्तौ नाम
र्थयोः यथाहि कर्मणि द्वितीया उक्तकर्तर्यभिहितत्वं
क्रियाजन्यफलभूयस्त्वात्ः क्रियाजन्यफलभूय
स्त्वं कर्मण्येव कर्तर्यभिहितत्वमत्र । यथा पयस्त्वं साधी
भिहितत्वमस्ति अंशतः साक्षाद्भवत्यत्र । तंभिहितानीभि
ह्यत्रैः साम्येन भागता एव न अंशाश्रया भवत्यत्र पर्यायेणेन
त्वाप्तकर्तृत्वेनः यथा क्रियायाः फलप्रमाण
त्वेनैव [illegible] भूयस्त्वाज्ः तत्त्वमापन्न
मत्रितु पभवत्कर्मकभा [illegible] मतीत्यत्र विलित्रा
भूयस्त्वं कर्मताधायकं कर्तरीत्येव भूयस्त्वात् । उक्तत्वा
त्तत्त्वात् । [illegible] तीत्यत्र [illegible] फलं भूयस्त्वात् फला — [illegible]
भूयस्त्वात् । षष्ठीतानाणत्र [illegible] धिकेन [illegible]
[illegible] कर्तृत्वात् [illegible] नाभीत्यना
पत्तेः षष्ठीत्यत्र भूयस्त्वमविधयत्वया [illegible] भूयस्त्वया
[illegible] नाभिवाभुक्त [illegible] त्रयपथक्त्वे
[illegible] तत्त्वं [illegible] नाभिवनाभिता
[illegible] नकर्मणीतिष्ठीयत्र नत्वमैतेषु भंग
सक्तीत्यत्र [illegible] मैत्र [illegible] धिक्रियाजन्य [illegible] यंगेण
[illegible] फलभूयस्त्वं कर्मताधायकं मैत्रः मैत्रं सक्तीत्यथापि :
भूयाणत्वः कर्मीणसक्ति मैत्र [illegible] सक्तीत्यथापि भूयाणां

[illegible] भूयाणत्वः कर्मीणसक्तिमैत्र [illegible] क्रियाजन्य [illegible] फलस्य कर्मी [illegible] भूय
[illegible] कर्मणि द्वितीया, यथा [illegible] क्रियाजन्य [illegible] फलस्य [illegible] भूय
[illegible] भूयाणां [illegible] द्वितीया [illegible] भूयाणां [illegible] क्रियासु ॥ ॥

[illegible] फलस्य

[illegible]

तिमद्वितीयं यदंपश्चाद्वीतिहृतीयंहृतंभागमतीदमाभीनं
विधंकृत्वेऽतिद्वेधभा। गंमेघीतिभंक्षत्वेनाष्टतं कृ
वभति कृष्टोतेहत्वप्रचकमा। कहृतीयायायाधृष्टयेत:
उषाणिमहतत्व:कत्वाशाहत्वंमणाङ्गस्यापरास्पयइभा
णडेनेजाविरियेनिष्टंकाचकेकहृतेष्टेऽतियज्ञापमी
यणा सतणचयमायमीयेत्वापावेणडेनाठिणीयतेऽ
माभाःकत्वेतिभूल्लीपमति स्वप्रि:पमतिगणा:पमत्रि
उष्णन्ला:पमृते मयभेवतामिभक्षस्कृते नद्वेवंकमक
हृष्टपमेसाद्वोतिभृतेभनेभय:भूल्लमवीरऽतिवाद्वि
भूभनेभयभूल्लीवइवाक्तसधेतस्थाणतमित:भूतादि
भंठविताश्मीतिभूभिकमकहृहृष्टपमेमेविनष्टऽति
ठणवताश्वाभेन निल्लीऽंकथंभक्षस्कृताभा। उष्टतेम्ली
वक्षेवल्लयकृभूभिकमइभधिवाष्टभा। कहृतंमतश्चा
णतेनेक्तभा। नमेकत्वेकमाभंक्षस्वयंयतंकहृभंक्ष
याकमभंक्षयाणाणा उ। उषामेऽभितिद्वितीयानश्चा
उ कमृकहृतायंमशणाहृत्वापति गितिमभवेणस्वणा
कमकहृष्टपमेस:
ठवति भंठमणेडः णवंमश्चापावंमशृणडेन्लहृत्व
मण्भूयभाइहृतीयाङ्ग:काणकमकृयेत्वा इंङ्गा
भूयइंचामण्ड:कोतेहृउत्वाभूभा। भूयंमतिचिण:
मृत्कृ:भूयेमाकेणेड:कमकत्वाम भयाणवि: मेत्व

कृएकृतीहृतेनभभूयान
भंक्षयांभूभुयांकृएकृ
तेनपमृयि:कमेहृतेन
कमसंक्षगतेहत्वप्रचकमा॥

मगावधृतत्वेलविवभितेत:
कहृसंक्ष:भ्रासितिकिभकृभ
जभा॥

कहृकमहृपमेसाद्वोतिमाणीवक
भ्रइभा,भूराक:ठद्वे ऽङस्नव
मणीवेभेनभयक्ताभितूल:,य
भाकृहृकमहृपमेमेठवति,णत
भित:भूताठिभंठविताश्मीति।
णतभितिभूकतेभनेभयक्ताभितूल
भूपन्नभक्षनंकमृतेनभूहृतेन
हृपमिमति।द्वठिभंठविताश्मीति
माणीभूपाणमकंकहृतेनभूणक
हृनत्वठिभंठविताभ्मिभूभूयाश्मी
हृत:,नमभहृाणंतेणकेभिक
हृकमहृपमेसयेत:॥ इयिपे
भ्रूयाभकठावेधिकेमाणिषुणाप
यतभ्रान्नमणीवेभेनभयक्ताभिवि
भितु:॥ भृकणेणुभ्रल्लसृति:॥
भवांयणित्विमंभहृ।भृल्लानितिमा
उउपाभीताघापन्नकृत्वपाय:थ
मधियवाकृतेभिल्लेकभूठव
तिकृते:भृतठवतिभकृतेत
चीतभनेभये:भूल्लमवीरङ्ग
हृणि॥०१३

तेकस्ते तरिरुणभयति दृष्टांतेनोलभा समतिज्ञासूय
केवलिकमकर्मवनावच्छलेष्टाधारः कदतिज्ञासूयते
द्वैमनावच्छलेष्टाधारस्तिमाद्यवेपः कारणहृतीया
याश्रुस्सूयत्वाधारोवस्तेत्रयाहिमायकतभंकारणभा
तभवत्तः भुकमः समाप्रवणेनेनजलपानकष्टाधार
वत्तः तस्मामष्टाधारवच्छरकंमकारणभा। उत्तंमवाद्य
धमीय क्रियायाः परिनिष्पत्तिरद्धाधारामनत्रभा
विवक्षितयमायत्कारणंतद्समाद्यतभा वस्तुतभुमनि
मित्तं नाहिवस्तुस्वभावितभा आत्माधस्तत्संबंधाविव
मामासूतेयत्तदि विवक्षितेऽस्तेनेनभजमनेकधांत
मतव्याविद्धितीयामध्रुत्वामेवचकमंभ्रमयति नवैवंक
तमाश्रुगवञ्च मितद्धमीभांभाणिकारणमसिद्धिविध
दयामितिप्रतेलेत्वः कारणभकतूलेकारणमसिद्धिवि
धदयाधत्तिमत्ता नवसूत्रितेविवातुभा तमेतधंभूतेन
नंविच्छनेनविच्छनभामायेति सूत्रत्वेकारणत्वया
तुष्टत्कतृत्वं भ्रुकलुसमसिद्धिविधदयाधत्तिनिषुभात्
कलुस्तत्तिधायात्रा वस्तुतस्तुद्वयमात्रमतमिति
यघातमतेतोव्यवहरणिकारणेतथाप्यवमप्राप्तमिष्टामि
धपांभिकंद्धधन्नमध्रुत्वाम्मत्वामूयेतः अभ्रुष्टीणिकारणे
मष्टाणिकारणेमध्रुभी तमाणारेणिकारणमितिप्रत्ताम

९३

[illegible]

एवं कर्तुम् इम् यथा वक्ता वणिति अथ अतः पृथग्ये विश्लेषणे
इत्रियायाभ्यम आभीनभना सूयः सडमाण्वे माडक्रियाना
मूयइडा एवं स विश्लेषणे इक्रियानां मूयङ्डे भति विश्ले
षा मूयइं ठनिडभा यमा दृन्लं थडडी हड्ड याक्भुडक्ष
वणुङ्कुं महड्डुं णवेड स्याकृडडी हडा मस्थक्रिया मूयङ्ग
श्लिषणे शिडि जहूदृडेस्य कृडडी हडा मस्थ विश्लेष
णानकक्रिया मूयइंपि डत्र विकडुभिहाक यक्ष मस्य
भिडि डश्विश्लेषणे डक्रियाना मूयइं भडीडि विसेषणी
यभिडि ठाच: एवभस्य निश्वक्रियाना मूयङ्गुडुं मेव
पिमूवङ्ग भिहाक डस्य भीडि डठयकर्मणा विठाणथ
ले विठाण श्रेडा डविश्लेषणानक क्रियाना मूयङ्गठ
वाडा यवमवाक्षेषा वयमवडइं डिनस्य अमिडा मङ्गभ
मुणवरसुमेषाडा
भणङ्डे डठावथीडि मेषा ङ्गवक्रियायथा निश्चन्लमेषा
मयमवश्वितीयमेषमुलेनिश्चलमेषस्य यमवक्षेषभा
माथमूवङ्गं डथाड्डा थि विठाणैं ज्ञोधिक्रियाठमक्रिया
भामाययवमू मूवङ्ग भिडि डथाम विश्लेषा मूयङ्ग भडि
डस्यानकडक्रियाना मूयइं डक्रियायाभथा मानङ्गेया
मुभा क्रियामाडणामुडे मडभवतः डिनवाम कर्मण
विठाणवडिचमुवामाडुडुं यडडीडि भस्य मुडे वमुडेन
डव मध्यानमृत्यारमुभा किडुवणेक्रमणभाइं डिडीयण
मैडसुँडुणमुडीडिवग

वि॰ क्र॰ ९७

[illegible]

[illegible]

तथा च नियमस्य द्विविधत्वं द्वितीयाकर्मणि वेदितव्या
कर्मणि प्रवर्तते भावेषु: सन्नियमः कर्मणि द्वितीयैव कर्
तृतीयैव तृतीयैव चतुर्नियमस्त्वेतद्यथापि मिथुनियमवि
गतं लक्षणमिकमभावस्तु भूयेलकमितियात्कर्म
णिनानात्वं समिति निर्णय विषयं तच्चेति भूयान्न
मणि थिवितत्त्व भूयोणिकैच प्रत्यापच यितत्वेनन
मणि तमिनैयायिकप्रत्तुनं प्रवकतिमिका। १८
तिमीवैयाकरणक्रूपण भवेभवतनिलयः॥ नाभा
ग्भाग एकं द्विकं त्रिकं माघमतुष्कं पाञ्चकं तथा न
भागमितिमचभीथमः मावृनिवृथितः एकं एति
लाघवेनतत्त्वापवतापुरं मितेतत्र मनकतत्वानां
वातुरं णवात नमस्तत्वानाभधिभूतेकभेकतु
द्विनिणभयावितकः एवं निएकस्मभेचसत्रोमत्त
कृपणभत्ततुत्रेलमणयंस्वभभवेतपूयतंभंभन
तितिणेवभा। एतातभक्तपूयतंभेवभंभजतिम्ना
थवभा किंमेवंविमिधृवपतुभयेमुनाणकीतवि
सेधण्त्राया [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

कर्तृकर्मणोः कृति [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

पेपिममासः सतसप्तेतुद्येण वितानेन तावुस्नुह्णा मितः
सपुः सप्तकोसुतासे ३३ सर्यतावुा मिमितुंदसुमंस
दत्तुभूमीनवैयाकरालेनुवितानमासुसाधुतिसाधु
मितिमन्नसु भूयकहंमजयति। ममामसुमतुचे
तिभूयेवामसुषाधरः येयेंप्रचथमाजा मिभूणतुवि
धयःमम तेतप्रष्टाक्षेधिवेणाणवया मिवमाभुतः म
तजा सतयीतावतस्तुकमसुसुवकुसीकितेमातु। स्वं
भूयेवामः कुतप्रचः सासुः कावकुः सुयतसुः वाण
नावितेतासुमसुलन्तु। तथाप्रचथमाजभूणनेसुयी
तावः उतुवपमाजभूणन सुकुकधः उतवधमाजभूण
नेसुसुः सतपमाजभूणनेवकसीकितिसा मिलम
लमधिभूयकंं उत्मतुणसुंप्रपमधुति स्वचपिधल्लीति
नः ममतुमपल्लासमितेसा परभरसतिमरवातु।
तथाकितत्मतुणसुंभितसयीतावेप्रचथमाजभूणाससा
उतिसाभित्सु सतुपमाजभूणसासकसीकिल्लम
पभूतीतसयीतावेतुवपमाजभूणसासतुकधल्लम
उतिसाभितसयीतावसाभिम्नधभूतिनाभतजाकृं
तिममासः स्वचपिधल्लीतितुकधप्रचथमाजभूणास
मनुमसयीतावाउतिसाभिमुतुकधासाभिम्न स्ववंनधं

वें॰
कृ॰
८८

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

वकल्प्यत इति तत्र यत्नजन्यं स्वविषयपल्ली तस्मेत्प्रत्यक्ष
स विकल्पकत्वेन हेतिमाताद। नमतद्विपिभक्तिणा
न भवतु सामान्यकभक्तिणविशेष्यतायाद। तथाम
यद्दमेतरं यात्र विशिष्टाभातमजणांशङ्कांरेणयति प्रमा
र्ममप्रमाणत्वमेतद्भेदात्र सामान्यभित्यित्वाभ।
मतवस्तुरेण विशिष्टविषयत्वं यदि सविकल्पकेन विशिष्टेतरभ
वविकल्पकसामान्यात। स्वस्वप्रत्यक्षविषयविकल्पज
त्वयदेवकल्प्यतेऽद्भिमेत। यदि प्रत्यक्षाणामनयमपि
नेपत्र मुक्तिनं प्रत्यये तमेप प्रत्यक्षमर्थमुक्तिश्च नयन
मत्तनं प्रत्यनामेवत्वयभूभक्तः प्रत्यक्षमानयेहेत
प्रत्यक्षेनयन त्वया पञ्चस्व नममणीनां विशेषणा
तयान तद्धानयनात्त्वयः प्रकान्नीलः पक्षात्पीत
मेपाकपक्षाभित्यन्तनीलत्वधर्मापमापवनत्वयभूम
न्त। यस्यभूतत्वगद्दत्सत्त्वन विषयत्वभाङ्क्षस्ता
ताविकल्पमित्ति तत्र प्रत्यक्षं पक्षेतरप्रत्यक्षपमत्वभवा
येनथाभित्तकामवारण्यमन्तभूतहगहस्यावस्त
कदात। स्वस्वभूतयभूम्नेतिपमत्वन्त्वथाभित्तिविमेषुत्वं
भूतत्वगहभित्तिमेत। न गाभानयतिगस्तमणेनतस्तत
स्तेतीयागत्वयभूमकत। स्वस्वप्रमाणभानप्रमाणाणात
प्रत्यक्षकत्वं प्रभाभेतविकल्पैः कल्प्यतऽद्भिमेत। म

वि॰
कु॰
८७

[illegible]

[illegible]

प्रथमसूत्रकथनस्य विवरणमङ्गीकारमिति

उत्तरसूत्रे विषयः उपादि ज्ञानिकः ज्ञानकारणदृष्ट
माकरणकस्यापादानसूत्रः ज्ञानाच्च ज्ञानस्यापादानसूत्र
प्रतिबोधः धर्ममीश्वरतिज्ञं ज्ञेयमीत्युदाहरणकारणिक
मेवनाच्च ज्ञानलक्षणानां भेदेऽन्य ज्ञानलक्षणेति
वचिधः ज्ञानत्रयेकारकाणां भावप्राप्तलक्षणस्यापः
प्रत्युत्तरमतेभीभांभकस्यापिप्रतिपत्तिभूतानलक्षणंस
प्रस्थानेन विवरणाद्वायकप्रतिनाप्रधीमकस्यामि
ज्ञानाद्वेयमेत्तामेचिप्रकट्टेवाणकभट्टीतितावः न
त्वेभूज्ञगीतभचद्यभमामेमज्ञिरभूमतपाविप्रकट्टष
पि धर्मीतत्त्वकथकनप्रणयये: मज्ञिमद्विसेधावि
धामसूत्रपदाणिकरणमिस्त्रुत्तमिद्रिमव्यामितत्तदृष्ट,
पदवस्तुक्ष्मविरोणाविज्ञरधूक्ष्माणं भिन्नः मज्ञिप्रक
त्रवद्ववक्तिरद्वमित्तनभा। पदवस्तुस्वाभिसाध
वेणस्वम्यमविज्ञरस्वाभेधूक्ष्माणंस्व उपानीत्तनला
धवभाणप्रणिकरणं विरोधप्रतः स्वयंतावः नि
धामसूत्रपतिथर्मसभामसज्ञिपर्मेनिधामत्रपनिधा
मानंमसूत्रपतेनिधामधामिकेप्रकधाद्वेमेत्तवेभ
वत्समज्ञत्वानानांतधामनानाज्ञेयद्भ्रद्वाज्ञिमेधा
वणतिविज्ञिस्यचिनत्कृल्पनायांपमत्रपेन्प्रचेथा
भिज्ञज्ञान्वेधभिज्ञमिलाधवात्कृत्स्नप्रति पव

प्रपतिः कार्यभूतसमेधिकृत
कुमिणन्य

[illegible]

[illegible]

मित्तेथ्याए मेनए मेघ्न श्रिपकश्रुम अप्रकालध्वनअध्वा
वतेथ्याए नयनवद्यु श्रिपकश्रुा पिसा कोपा पद्धिः अत्र
कालध्वनद्युपायं पमाते पभुते वाति एवं इअङ्गुल
तथाम विषयतया मा पवे पंभूतितमं सविषकच्चाति ए
तेपभुतिल्हतरि तिवाम्रः पचंमलमा यावपिमति
ह्ननइन केतइअयं ठचक्तिकभिति पतेनमत्रिभ्रये
त्तैवेपभुतिल्हतरि तिनलमा ह्ननकादकावा ठवा
त्तवंअआ पीतिपराभ्रुभा भ्रयेत्तद्रुश्रान तिभूअत्तभूत्तच
मत्तुञ्चति मत्ता मि विभूवे भूपीप्तितं कृपल नवे
वंठपा मितेवेपमसनस्त्रिपकत्तुद्युपाम त्रिभ्रुरा पिश्रुत
तथाम भावतभुता मत्रिद्रुभैवभा पुतायात्रा कस्
पिकवल भूतिपामना मित्ता मङ्क्षिपाअभा पत्त। व
भावत्तभावेन वामकः कैश्चिन्मिश्रुत वामकश्च वि
सेधे नियमः धूत्तपापयेः। वभावना त्वामिः वत्त
भावेनभाव सम्भद्रभाव्य वामकैवपकः कैश्चिन्मिश्रुत
तथाम लिपिवत्तधं भावअव चेपये गेनतभाक्ष
तत्त्वामकद्रभतेनभावद्रभितिठवः तत्तं लिवाक्ष्यमी
य तभावध्रुवभावेन भृत्तयेद्गतिल्हतवः तमाक्तभथा
भ्रुवमक्ष्मा भकामकः नमिश्रुत्तत्तगभ्रत्तेपरत्याइ
वमागठवः तयतः भातिभत्ते तआक्ष्मामवामकः

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

वे°
ऋ°
५५

मान्नामा स्फोटकः तथा मतिञ्च न य सम्भे जन्ति सः मा
भावाधिकरणं स्फुटमपवर्ण ह्यत्वाद्वा सूर्यंकं वचनत्वि
येति मानुभवः एवं मङ्गलं धर्मशीलत्वमिति ज्ञानस्य
कथा कायकं जलवरनाठवः यद्येतां मुक्तिरयेत
ज्ञानस्यकभिन्नावरणीयत्वेवः सममप्रमाण
क्रियायभेदाद्वयात् समाठावेदत्वाठावशब्देन
ठावस्य मित्युपेलम्भः तत्त्वपेलवेग मितेरुक्त
इति भूवः ॥ इति श्रीवैयाकरणभूषणसारे नाम
ऽनिर्णयः ॥ अथ स्फोटकस्त्रमस्थवानकाऽन्त्यक्रिया
धिकभवभयत्वाभो वैधर्म्यगीयवाचामितिसन्यवि
धातूनां स्फोटकत्वं समजयन्ते ॥ स्फोटकः स्फोटयेन नि
धातस्वाभयसम्बा उपाभूतनाविनीवे लक्षणेमासते
यथा ॥ येनस्फोटनाधास्फोटे स्फोटकाम्बु नैवस्फोटनामाम
येनिधातुभवा स्फोटकाऽन्तः स्वयंठावः रंस्वरभ
वठवतीत्यमावत्तठवामि: भूतीयमनेन पाठः
ठवतीत्यत्रभूषध्वेः नेयमनाऽः तथाभरन्वन्त
प्रयातत्वाश्रुतानवयाधर्मः भूत्वयानां भूतत्व
वितस्याऽर्थकत्वस्वन्दः सवणस्फुतीत्यमावत्त
वामिभूत्वयाथतेस्मानमिमिमूलः मिरवाऽ तथा
माधातवविरूमानश्यमिवामकशब्दन्नम्यतथ

कतुणनिर
तः

यत्रनिपातास्तूत्तरा गतलस्वति कर लस्तु थाप सा मिद्र
मकमकद्रमथि मवमभिति मासू तमासू त्रिक वय
जा विति नेमं मापवकमिति मेत्र नामाजण द्रज्येतम
नमन्ना मत्वया मंतवा निपातजणाद्रज्ये रत्वयसूव
मंतवाज मत्तथा तस्तुलः पमजीतस्ता पिकमतया
तस्तुला नां णद्रज्ञ त्वया पतेविति किंम भूमीनां वा
मकस्ने तूया नूकम्रः कीमासे निम्नयः तिवक्तूयानू
कीमासे निविष्ट पिश्रुतज वभिन्मते भूमेनजकत
तरमत्वयतस्तताण्वेहेतकता तेथंश्रुमितिमणाक
तुमतिभूताण विमेष लति मेतनः अभस्नये रूस
स्रतः तिवस्तु तनस्र सूस्रुत तस्तश्र श्रुपतेस्तुलभमाण
यत्र मिति तावः अधमनिपातानां यामन्न भूति प
मिकज्येयिनापसूमिकं तमेना त्वया मंतवः मत्तथ
ना तू भकमतस्तुत्तश्रु पतेविनृतमि भूताण भूमीतिव
यापमिति येः अभस्नयः तिवहूवश्रु मापमिवश्रुमवेह
वश्रु मितितावः न त नत्व भूतिपमिकज्येयतमेना
त्वयवेणविततिमण्ते पभूतिवत्ते तगिति कादकाल
तवेनिपाता तिरिज्ञविधयाग्वेतिनेजमिधतस्तामस्ते
ना॥ पदानः अमामा त्वे तिवितणन कमाधिन निपा
तात अस्ने मेभूमालं किंवितत्वय॥ अमामा अमामेन

भगवानपि केवलेनेन्द्रियार्थात् प्रवर्तते प्रवर्तमानेतिसिद्धः
विशेषेण भगवानपि केवलेनेन्द्रियार्थात् प्रत्यभिज्ञः भ
भगवानपि केवल भूतिभिः किञ्चिदेतस्मात्त्रयस्यैतत्ति
पातेति विज्ञविषयेति केवलेन भगवानात्तदेवेत्येवं माभ्य
कं निपातनं हेतु कर्तृसमन्वयान्वयानाश्रीतिनायं सिद्धः
प्रतापरमर्थेनाश्रीत्समेधारत पर्यन्तं तद्भूतियोगिकेवला
भिन्नं कभितिनैयायिकः ॥ ३ ॥ अधिमेनिपातनं
वाम केइक केष्टाम स्वत्रयाम्वनश्चामिति भागकात्तर
भाग, मरैकस्मुविवेमीष्टात्रमुविभूत्रुभानिव एष्टमाव
त्रयेन भ्रान्त्यं मस्वरूपं ततः ॥ स्वतो भ्रमासैः सर्वेरभम
मामात्रमीष्टात्र मुविष्टु विषत्तः स्वयं समभूमिसन्नानं
उद्गमामप्रवइड्वमश्रस्थे हेतु कथे भवेद्व भक्तस्त तस्मृ
घाभूतयानां भुक्तस्य विश्वाशेषकरत्रस्य इतिसिद्धः :
तथापि तस्मैति केवलं हृतीया नमोऽस्तु केवलंस्व
नभमामभुक्त केवलं शीघ्रतश्चकेवलं इनाननेतेषयितं मह्य
भमन्त्रत्रस्तत् इवमश्रन्भूमाभक्त्वा कर्तृयाकृष्णं हृ
तीयांशं तत्त्वात् अंतवेवाद्वमृचलभूमत्वात् उभूर्धमतत्रहृ
तीयानन्वयभूमक्षस्रेष्टत्र अर्थमति अर्थंस्वरूपं सत्तः
सकानामभूर्धमस्त्रतद्हतीयामन्वयः अभक्तयतेषुत्तमा
वित्तामिधमात्रवाणात्र विवसंघत्तेषाचतीधवभक्षेत

विं क्रृ ५१

[illegible]

[illegible]

धाभितिवक्षवमनंभीभंभकभंपूत्ताय केवलचाममम
माङ्गभम्नयाविधाम्नकावसूवलिङ्गधाम्नकाणवक्षा
मकेनक्षेक: किंमक्षेकइधमाचवाणुक्षमज्ञि:
कलाममकाराभक्षेक्रमजिम्नकलाविणावंशा
मितिभवम्नायाणिकलिभुवंमधिनयज्ञभितिताच :
यथाणि यज्ञयइविकेवद्दपूलकइनधुधयके
धाएमिथमानाभिवमधम्नयेलमणुवद्दपूलक
धकवणुमिवक्षामिविति श्वीकावाज्ञमजिम्नयकल्य
नाधुम्नकंलमलपूलणममायांविधाक्कदकाव
भठाचक्षुवमक: णवंमजिपूक्षाथीविधमक्षयेधि
कलावावाठावेनगावावाठावाक्षवयमधियज्ञभि
इतिभवभा। भवाएवभवामकेविमेधणुभंठवाव।
क्षेकेधिवेविवाक्षुथमीयंभम्नक्षके मज्ञनावाविका
वामकजभिवनक्षेकजभितिनियभवुनयज्ञयुक्ति
नयज्ञाल भवभवति धद्दभिवउधमेलावाद नि
धावइधवधंयजमम्मकभितिभिति: इायकज्ञ
क्षकज्ञाएयाभुवक्षमकभिक्षुव धवधंयविधावइंव
भक्षागकजभाति माभिणाभधणिइंमजिभंवज्ञन
निधावथमवइंमेधाणिक्षवचावमेयाम्मकभधि
धवंजमाभवुणम्नितिधावइंमामक्षुणम: भूमाणु

निधावंइमाभाणम:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

𑆟𑆠𑇀𑆫𑆵𑆠𑆽𑆫𑇀𑆮𑆽𑆘𑆼𑆨𑆷𑆫𑆼𑆥𑆴𑆠𑆨𑆷𑆘𑇀𑆚𑆠𑆴𑆱𑆠𑇀𑆮𑆪𑆳𑆘𑆱𑆳𑆩𑆳𑆪𑆮𑆱𑇀𑆠𑆶𑆠𑆾𑆰
𑆱𑆴𑆢𑇀𑆣𑆩𑆠𑇀𑆠𑆽𑆫𑇀𑆮𑆳𑆘𑆼𑆰𑆥𑆴𑆠𑇀𑆠𑆴𑆮𑆴𑆢𑆤𑇀𑆠𑆴 𑆮𑆱𑇀𑆠𑆶𑆠𑆅𑆠𑆴 𑇆 𑆥𑇀𑆫𑆠𑆴𑆮𑆽𑆪𑆳
𑆑𑆫𑆟𑆠𑇀𑆮𑆣𑆫𑇀𑆩𑆱𑆳𑆮𑆼𑆩𑆽𑆮𑆠𑆠𑇀𑆱𑆠𑇀𑆮𑆪𑆳𑆘𑆤𑆴𑆠𑇀𑆮𑆪𑆂 𑆃𑆱𑆳𑆮𑆂
𑆪𑆠𑆴𑆨𑆴𑆂 𑆱𑆤𑇀𑆤𑆠𑇀𑆮𑆢𑆾𑆩𑆽𑆑𑆠𑇀𑆮𑆱 𑆱𑇀𑆠𑆶𑆨𑆷𑆠𑆵𑆪𑆠𑆅𑆠𑆴𑆱𑆴𑆢𑇀𑆣𑆠𑇀𑆮𑆁𑆱
𑆥𑇀𑆫𑆳𑆠𑇀𑆮𑆼𑆤𑆽𑆥𑆥𑆳𑆩𑆪𑆠𑆴 𑇆 𑆍𑆠𑆼𑆩𑆽𑆑𑆠𑇀𑆮𑆱𑆱𑇀𑆠𑆶𑆪𑆳𑆪𑆠𑆾𑆢𑆳𑆤
𑆱𑆴𑆢𑇀𑆣𑆴𑆱𑆴𑆢𑇀𑆣𑆴𑆂 𑆑𑆡𑆴𑆠𑇀𑆠𑇀𑆮𑆠𑇀𑆮𑆳𑆬𑇀𑆱𑆨𑆮𑆳𑆠𑆼 𑆲𑆴𑆕𑇀𑆓𑆶𑆠𑇀𑆮𑆳𑆪𑆳𑆘𑇀𑆘𑆶𑆰
𑆥𑆶𑆫𑆠𑆼𑇅 𑆱𑆠𑇀𑆠𑆶𑆮𑆴𑆯𑆼𑆰𑆟𑆠𑇀𑆮𑆱𑆮𑆴𑆢𑆳𑆤𑆼𑆤𑆱𑆠𑇀𑆠𑆶𑆱𑆠𑆼𑆩𑆽𑆑𑆠𑇀𑆮𑆱
𑆱𑇀𑆠𑆶 𑆇𑆑𑇀𑆠𑆁𑆩𑆪𑆮𑆳𑆑𑇀𑆪𑆣𑆫𑇀𑆩𑆵𑆪 𑆪𑆡𑆳𑆪𑆡𑆮𑆴𑆨𑆳𑆂 𑆱𑆮𑆼𑆱𑆥𑇀𑆫𑆠𑇀𑆠𑆳
𑆤𑆴𑆠𑆱𑆠𑇀𑆮𑆪𑆂 𑆥𑇀𑆫𑆮𑆴𑆢𑆳𑆤𑆼𑆤𑆮𑆠𑆠𑇀𑆠𑇀𑆮𑆼𑆱𑆠𑇀𑆠𑆶𑆠𑇀𑆮𑆁𑆠𑆳𑆱𑇀𑆩𑆯𑆵𑆠𑆴
𑆲𑆮𑆴𑆠𑆴 𑆣𑆫𑇀𑆩𑆠𑆠𑇀𑆠𑇀𑆮𑆮𑆴𑆯𑆼𑆰𑆁𑆮𑆳𑆱𑆠𑇀𑆠𑆶𑆱𑆳𑆱𑆳𑆠𑇀𑆠𑇀𑆮𑆁𑆱𑆠𑆠𑆢𑆶𑆑𑇀𑆠𑆁
𑆱 𑆢𑆼𑆱𑆳𑆤𑆳𑆁𑆮𑆳𑆥𑆫𑆴𑆠𑇀𑆮𑆳𑆟𑆳𑆠𑇀𑆠𑇀𑆫𑆱𑆠𑇀𑆠𑇀𑆮𑆱𑆱𑆠𑆰𑆳𑆮𑆴𑆰𑆂 𑆠𑇀𑆮𑆡𑆳
𑆮𑆳𑆠𑇀𑆠𑇀𑆮𑆴𑆠𑆴𑆢𑆳𑆟𑆩𑆶𑆢𑆼𑆱𑆳𑆥𑆼𑆑𑇀𑆰𑆼𑆤𑆮𑆠𑇀𑆠𑇀𑆮𑆼 𑆯𑆟𑆤𑆵𑆠𑆮𑆴𑆯𑆼𑆰𑆟
𑆪𑆡𑆳𑆠𑇀𑆫𑆶𑆥𑆼𑆟𑆠𑇀𑆫𑆶𑆣𑆮𑆳𑆤𑆳 𑇅 𑆥𑇀𑆫𑆳𑆠𑇀𑆮𑆳𑆪𑆠𑆼𑆤𑆱𑆠𑇀𑆠𑇀𑆮𑆳𑆤𑆴𑆠𑆴𑆢𑆼𑆱𑆳𑆥𑆼𑆑𑇀𑆰
𑆱𑆶𑆟𑆳𑆠𑇀𑆮𑆼 𑆥𑇀𑆫𑆠𑇀𑆪𑆁𑆮𑆠𑇀𑆮𑆼𑆱𑆱𑆳𑆱𑆼𑆠𑆢𑆳𑆤𑆁𑆠𑇀𑆮𑆳𑆪𑆱𑆴𑆢𑇀𑆣𑆱𑆴𑆠𑆴
𑆯𑆼𑆰𑆂 𑆥𑇀𑆫𑆠𑆴𑆱𑆠𑆱𑆴𑆢𑇀𑆣𑆴𑆫𑇀𑆮𑆽𑆪𑆳𑆑𑆫𑆟𑆳𑆤𑆳𑆁𑆥𑇀𑆫𑆪𑆁𑆢𑆳𑆮𑆂 𑆮𑆳𑆟
𑆥𑇀𑆫𑆑𑆰𑆢𑇀𑆮𑆼𑆱𑆾𑆮𑆳𑆠𑇀𑆠𑆂 𑆮𑆳𑆠𑇀𑆠𑆂 𑆮𑆳𑆠𑇀𑆠𑇀𑆮𑆁𑆮𑆳𑆪𑆁𑆥𑇀𑆫𑆑𑆰𑆠𑆴𑆠𑆴
𑆠𑇀𑆮𑆱𑆳𑆩𑆠𑇀𑆮𑆠𑆼 𑆮𑆴𑆯𑆼𑆰𑆟𑆴𑆠𑆠𑇀𑆠𑇀𑆮𑆱𑆳𑆩𑆱𑆳𑆱𑆳𑆠𑇀𑆮𑆼𑆠𑇀𑆠𑇀𑆮𑆼𑆤𑆥𑇀𑆫𑆖𑆴𑆑𑆼
𑆠𑆴𑆱𑆳𑆱𑆳𑆠𑇀𑆫𑆶𑆥𑆼𑆟𑆠𑆠𑇀𑆠𑇀𑆮𑆠𑆵𑆠𑆴𑆂 𑆱𑆠𑇀𑆠𑇀𑆮𑆳𑆱𑆳𑆮𑆱𑆴𑆑𑆵𑆱𑆠𑆥𑇀𑆫𑆠𑇀𑆪𑆁
𑆱𑆠𑇀𑆠𑇀𑆮𑆴𑆠𑆴 𑆠𑆠𑇀𑆥𑇀𑆫𑆳𑆟𑆑𑆢𑇀𑆮𑆼𑆤𑆨𑆷𑆠𑆵𑆠𑆼𑆠𑇀𑆮𑆳𑆪𑆱𑆳𑆟 𑆑𑆡𑆴𑆠𑇀𑆠
𑆬𑆼𑆠𑆴 𑆟𑆟𑆤𑆳𑆪𑆳𑆁𑆢𑆴𑆕𑇀𑆩𑆶𑆫𑇀𑆮𑆥𑇀𑆫𑆷𑆰𑆱𑆥𑆠𑇀𑆠𑆴𑆠𑆕𑇀𑆑 𑆠𑆠𑇀𑆠𑇀𑆮𑆥𑆟𑆼

𑆮𑆽𑇇 𑆨𑆷𑇇 𑇗𑇓𑇇

[illegible]

भजस्यन्तावत् प्रमिताक्षरैः भक्तिनः तावत्सद्भा
नभाव सत्त्वयज्ञ इति सत्त्वयज्ञस्तावद्द्विवाचिक
मित्युक्तः तत्र भभानकर्तृकैः प्रचकालेनयुक्ता मि
भूतान्तकालत्रिभुवन भभानकर्तृकस्यमीति ग्रयं
तावः केतुं यमति कृत्वा ब्राह्मणादीनां मावेकवक्तृता
भवभिक्षुकेभ्यान धाकक्रियायै विशेषणं विशेषकृता
वभत्त्वरेण तपधत्वा सत्त्वमात्रस्य ब्राह्मणादीनां मावेक
वक्तृतापदैः उभयमन्ये विशेषणं विशेषकस्तावनित्य
पकः संभनेभ्यो भवतीति भाभाव्याधिकरणं प्रचेतस्तावत्
भूधरं मन्ता मिवनैकविधः उभयमत्केतुं यमति कृत्वा
स्तुपूज्यामितैभ्यो नभ्यो निकायाकक्रियायैभ्यो नभ्यो
नास्तिद्विविधः सत्ता वभ्यालयानां नत्तरत्सूक्त
भेभवत्वप्रपीडानुद्भूतिनस्वयमः भाभानाधिकर
णस्याधिसंभजनेनाजन्मभानकर्तृकत्वंनस्थं कृत्वा
ब्राह्मणादीनां मेप्रचेतस्तावः भाभव्याधिकरणं समं
भनतीतिभ्यो नभभानाधिकरणं तत्तत्कालिकी
भ्यो नक्रियैद्विविधः सपीतद्विविधभावपदस्तानायश्च
पिठीतानां मा प्रयनसा मानये तत्तावकालेस्वयमा
ग यमायमाप्रतिभृतिः श्वायक्लृप्तमायमप्रयनं श्वाय
मानं नमतिकाले विशेषावश्चित्नद्वयवद्भेवष्टा

यङ्गं सवर्णग्रहणमीय ग्रहणेनतरयेदत्रसूत्रस्थितिययेः
पाणका सत्रिन्तु ष्मूयाद्दग्रहणेनसत्रफतुत्ते ग्र
हणेनविधयासत्रिः ग्रहणैवतिणीयते यमात्तुल्
दमादस्वसवर्णाधिग्रहीयत्तेइति किंस ग्रहणाक
फलधिकृतागतसूत्रिः पक्कीसनेभयाफलत्ते ए
हत्वद्विहीयाया: ग्रहणाद्वेष्वात्रेष्सिद्धांशं
विभुरः ॥ इतिश्रीवैयाकरणलघुभूषणसारेकृदन्त
गृनिलयः समाप्तः ॥ भिक्षुत्त्रिभिस्वभाव, वा
त्तुष्टौ इतिनिष्ठास्वतिपूर्वीतिसत्पत्तिः भाष्यस
म्मतनदालिवेणकाप्रदत्तस्त्र: यश्चपिवल्लभ्रु
ए: पमश्रुतवात्तश्रुतः वायक्षपमवात्तश्रुत
वल्लपमवाकृतसिनइयेरुतिश्रुते इत्येषपमा
भिक्षुत्रिभिस्वाइति वाक्षुपुरुषभानस्कंधर
गकंस उपाध्युवात्त्रश्रुतेतिरिक्तानाभवेधाम
श्रवङ्गवेणनायदस्यपासानभा एतमेवसनयति
पातिनिष्ठास्वइतिसत्पत्तिचियाकरणनांभक
तव्रकरणासीनांदत्तलुभलभचांभुञ्जित्रपयत्र
लश्रुतं श्रुतसमाप्त भाष्यसम्मतइति भाष्यसम्म
तत्त्वनतावासकाः नवेतिविश्रुतिपतिः विणि

मकाक्षेद्रमश्रुतःश्रुतः स्रमेसा श्रिक्षिमजामयःस्वयं
तत्वः ममतिष्ठा कृतवल्गनं वामकर्दे भिक्षुता
मासवल्भमतिष्ठा नारुपयमस्त्रवामकता भि
क्षुति श्रुतिवल्भमगम्भवल्मुश्राचतवविकम्रुकता।
श्रुतेकं वल्गानामगवद्भेनश्रुतिपमिकर्दपर्तेन
लेपः श्रुतिपमिकात्तम्रेता मितिचनंवनमिष्टा
मेनेलेपापदेस्र एतस्रमरभवल्गेएववामकर्द
मर्जिः मजेत्रुभज्ञाग्रतिदेभमानात्वाकाग्रच
ग्रचवल्गाचतवल्गातुभंश्वाराम्रारमेत्रुजपीमान
नेभककविलशुतिनतकदेम्राराणुमजपीविति
वल्भश्रुतेवामिनंभताचरकुपणुयेदं राभेश्री
तिवत्रुष्टेराम। एतनत्तरंश्यादिकेतरभकारेम्रा
वल्गेविणापत्तातम्भामाचगत्रष्टात्वमकृताप
स्केमकर्देमिष्टामितिमिको १० श्रुतिस्रुतेपम
मितिपविणधितपमस्त्रवामकर्दश्रीकस्रु ॐभत
मारु ॥ पाणिनेष्टामिपनकिभजष्टामितिमिमश्रि
ता वश्रुभमभविवेकापिमंश्रुभकेकिमस्तत प
एनेतुम्रेप्यणिश्रुतिभजतिः नेतिभूतयः प्यणि
तितिभजतिः एनेतिभूतयश्रुतिविकापसभवेभुव
पमामेमाश्रुतिश्रीकानेविमिश्रुभजतिभूतययेये

[illegible]

वत्तिशयववामकाऽहजः किंमङघुङगायऽतिलक
वमृविधकङेङ्लऽहङेथिविपः भ्रुङा डाम्मविपथ
मत्तोतिभमविद्रवकविधिकाग्लभितिमेङक्तावमृ
कशमसुङासामभभविप्रा कामृववामकङस
त्तिः वहषालकाग्रवामकङंभभविप्राकामृ
कागलङंमेङठयंकलभितिणेवंभ्रुङा ङघाम
डाम्यसभभविप्राकामभविप्राकुङावलावेहरू
विनिणभकाठवङा भूयेणङनङावलवामका
ऽतिभिकुङीतिठवः वधिमलकामृववामकङे
गङिरिः कटुठवनावामकडहवभङहघुभिघुन
श्रुमित्ताक किंमति घमेमानेवामकङेङिघुनठ
वनायाभानङ्भिनाकङविमलिमिद्धयभङेवि
ठणऽतिठवः नममानमृमेङतिलकराङमृ
मृयः सानमलङऽहभुकङविङमिद्धनमाभनामि
तिभुहङेननिराकाण्ण ङ्यामानम्मेकङगीहभा
भुवाङेः वहषाथालमावधिभवङे मवमङ :
यमभानङ्हामिर्भमानाविकरणु वेपाम्क्तानमः
कङावमृः श्रामिहामञ्जक ङवाक्तुङतिक्वीमि
नाभङाङक्त्रिवञ्चूप नाभाङविमिद्धभंवमृाक
ंमङ्कभंयम लमाण्मयननामेङक्ष्मकेङ्जुङङमा

[illegible]

यभंयेणाऽववामकः किंनश्चा मितिवामुभा भूटस्मि
धल्लहभान्नककाऽऽमेवववामकङ्गाऽरठवभिहु
हुउ। उषामवामकउाउपाऽरथधङ्गडमेवमंथमंउ
मेवमंवाङ्गभेयंणकाऽऽडउिभूजीडामभ्रुणोपङ्कः
भिहुउि ाउनणोरिहुम्रेणकोरकारविभना मिहु
उिरेकोऽऽभ्रुणेनरठवाङ्कुयभाऽरवल्लानाभेववाम
कङभभ्रिहुपाभ्रुंउधंभ्रुण उिरिज्ञङ्गाठावाउ। यउ
वल्लानंभूहुकंवामकङ्भूहुकामङ्गरेणाथउिः भ
भमायङ्गाङ्गभवउभामुउेहुङ्गानंङधेवाठिहु
ज्ञानंवाङ्गनभभंठहुव प्रचप्रचवल्लारठवभं
ङ्गाऽभकाकारेलेकमाभप्रकलभ्रनङ्गथभकलङ्क
नभंठवभुभेरेभः ााराराानमीमीनामिभा
ाारााङ्गहुउिथभङ्गङउिभ्रुणोववापङ्गनामठि
प्रहुवामकणउिकैङ्गणः उङ्गभा। थमङ्गनभठव
भ्रुपथामिङङ्गउ। वल्लानंभूहुकंहुङ्गकङ्भथमि
उनंवहुामिविकल्पणाभाङ्ग नरङ्गमउभ्रुषम
धःउङवल्लेहुमकङ्गनाठिभउवायभेयेणानंभ
हुकंहुङ्गकङ्भथमिउानंमेउिविकल्पहुभंठ
वामिउिमिउ। उहुउ भूहुकभवभंयेणाठिहुङ्गक :
धर्वेङकमिङ्गङनकमिमिङ्गनहुनकैः भकारैः भउ

१७

[illegible]

नावस्थासिकमिति न च भावे भङ्गस्तस्मिन्नेवैतेः भङ्ग
स्य केवलमवेतेनेत्यमित्युक्तम् । तथापि क्षणिकेवति वस्तु
नु उपायिनान्तरप्रतीभवन्तु विसंधस्यापि तित्सृ
केवलमः कारणीकृतस्तन्न्यूतिनाश्च भङ्गश्चेति
भावः उपायिभूयत्नेष्वनवेलमस्ति यत्तिभावव
लनाभिति १३ न च भन्तेः भूतकवल्यधिभङ्ग
कृतकमगवोः प्रमित्युक्तम् । यनेकस्यत्रिति
भूतभूत्त्रित्तिः भूतेषु तिभ्भतः केश्चिभूत्तयापवाप्र
प्रतिबन्धकल्पितः । यनेकाविवल्प्रत्रितिव
तिस्यवत्वित्तिः भूतेषु तिभ्भतः यस्पाकत्वयापवेपि
कतियावत्तः तेनभूतस्थेनित्युक्तश्च मानवेण
यतिवित्तयाश्रुभा । मयंभावः यस्त्वधिवन्दभूतेषम्मि
कश्चिदमेधेषु उपाधिमयात्तपमयेन उत्पत्ति
श्रामभस्यापवत्तिश्च प्रणमिणूणकभानभिभूतमिति
कश्चिभूतयेषुनयास्वप्रनिवल्पयेभ्यम्भावामि
इन्नूथेयत्तत्तिसिधाकः उक्तंकिकाप्रभृकम्मव
पचेयाकवलेः भूणनीकृतभूतेभूपवप्रभूप्रभूक्ष
मध्यप्रतिविज्ञानवत्रः वेतदति न च काभा
वतिभूताद भवाभवेदुयेवानो भूतिताबंश्चव
भितो भवंयतदभावेतिर भवावस्तयेभवतः भू

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ध्रुधिउत्रुल्लयउत्वल्लेः श्रै स्मेस्त्रुल्ल ठ्यात्र
डविल्लाभिनी नियभिनी ठाधा विकारेङ्कैः
पीरल्लॅमभनेकुडेभ्रमोउ रापाउन्निया भाह्निठि
देघेवणापल्लप्र विगुक्रुनकरीक्रुया मियंकेध्र
मी ठहेह्लिस्मीम्भिउ मसिभुभाउभेलाह्नु
मिनीस्तुस्तुभ्रभेनभनः त्रध्रमकविकभनभङ्के
ग्मीथनेयञ्ज ॥ मिवमरल्लकभल्लयणाल्लभ्मर
ल्लथराननज्मभान्नभभपथेन नेथाल्लथाल्लप्र
लीकल्लध्यत्रल्लस्तुस्तुरह्निरङ्गन॥ ६ ॥ वि